

SZARVAS ÉS VIDÉKE

TÁRSADALMI és SZÉPIRODALMI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre 5 frt — kr.
Félévre 2 frt 50 kr.
Negyedévre 1 frt 25 kr.
Egyes szám ára **10** kr.

Megjelen hetenkint egyszer, vasárnap.

Szerkesztőség:

Búza-utca 1283. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetéseket

elfogad s jutányosan számít a

Kiadóhivatal:

Be'icey-út saját-ház 11.
hova az előfizetési pénzek intézendők.

Vizsgák alatt.

Benne vagyunk a júniusban, a diákok rémhónapjában, országszerte megkezdődtek a vizsgálatok: egy évi munkásságnak bizonyítéka.

Vajjon csakugyan azok-e?!

Én nagyon kételkedem ebben. De nem én, hanem kételkedik ebben mindenki, aki a mai „modern“ pedagógiai rendszert figyelemmel kíséri. Egy értelmetlen káosz, egy babiloni zürzavar a mi egész középoktatási rendszerünk. Ma ez, holnap az ardelet lesz megküldve az igazgatónak, megspékelve a hivatalos „rendeleti számmal“, hogy azokhoz alkalmazkodjanak a „további intézkedésig“.

Szüle, tanuló, de még a professzorok nagy része is kétes bizonytalanságnak van kitéve s nem győzi magába szedni a „rendeletek“ újabb és legújabb invázióját.

A legnagyobb abszurdumai a középiskolai oktatásnak az évvizsgálatok, melyeket nem lehet egyébnek neveznünk, mint gyermek-torturának.

Három-négy kínos hetet él át az egész éven át ugyanis elcsigázott tanuló,

kora hajnaltól késő estig énekelgetve a vizsga-anyagot, hogy aztán kínos ötperes alatt bemutassa az egész évi tudományát. Aki látja ezeket a szegény fiukat s figyelemmel kíséri magolásukat, bizony fel lesz háborodva azon az eszifancókoláson, amit egy-egy diák véghez visz.

Hadar, kiabál, majd énekel: rengeteg évszámot, citátumot, neveket s tudja Isten, miket hord össze, hogy abból valami a vizsga idejére a fejében maradjon. Igen, a vizsga idejére mondom, mert azt még a legorthodoxabb pedagógus sem állíthatja, hogy az ily módon bemagolt dologból a fia valamit megőriz a későbbi időkre is.

Hát akkor mire valók ezek az eszbontó szellemi gimnasztikák, miért tartják azokat a XIX. század végén megengedhetőnek? Sajnos, erre nem igen akarnak feleletet adni, sőt minden ilyen humanus kérdés ignorálva lesz.

Szeretném ösmerni azt a pedagógust, aki be tudná nekem bizonyítani a vizsgák gyakorlati hasznát! Ezek megjárják az elemi iskolákban és kisdóvodákban, ahol az egész nem más mint az évnék paradés befejezése. Itt

egy-két jobbfejű növendék betanul valami alkalmi verset, a tanító pedig feltesz egy néhány könnyű kérdést és ezzel vége az évvizsga ceremóniának. Hát még ez csak megjárja, bár ennek sincs valami nagy haszna.

Ez a hiba a társadalomban végzi romboló hatását, — s ezért szólalunk fel mi is — mert a szülők a család érzi és sinyli meg azt, amit a gyermekökkel mivel a középiskola.

Ne értsünk félre: mi nem a tanárkart akarjuk e sorokban vádolni. Sokkal nagyobb tisztelettel viseltetünk irántuk, semhogy a legcsekélyebb célzattal is akarnók az ő működésüket gáncsolni. Jól tudjuk, hogy derék középiskolai tanáraink metódusa nélkül ez a mostani helyzet már ilyen tűrhető se volna, a minő most.

Jól tudjuk, hogy ők is legtöbbszörre családapák, akik gyermekeik közt élve tudják, mire és mennyire képes az ilyen zsenge ész. De — s épen ez a sajnós — ők csak eszközei annak a herculesnak, aminek mai középoktatásunk ki van téve.

Nem hozok fel most konkrét eseteket, nem bocsátkozom bővebb fejtegeté-

A SZARVAS ÉS VIDÉKE TÁRCÁJA.

Mépcalok.

I. FEHÉR GULYA . . .

Fehér gulya kolompja szól a réten,
Nagy gazda-lány izent hozzám a héten:
„Szegény legény, hogyha szived szeretne,
Gazdaságom mind a tied lehetne.“

Nagy gazda-lány, ne izengess hiába,
Másnak virít az én szivem virága;
Szegény lány csak, de annak a szívével
A kerek föld gazdagsága nem ér fel.

BALOG ISTVÁN.

II. IMÁDSÁGOS KIS SZÁD . . .

Imádságos, kis szád gyönyöröm,
Csüggök azon, mint szent üdvömmön;
Csókolból hull áldás csak rád . . .
Csókolj meg hát, drága széke lány!

Feleségem hogyha te leszel,
Sorsom örök jókedvet szerel;
Virul egy új Ádám édenem,
Boldogsággal lesz ez csak teled.

VÁROSSY MIHÁLY.

Kirándulás Nápolyból Pompeibe és a Vezúvra.

— A Szarvas és Vidéke eredeti tárcája —

Írta: MOCSKÓNYI JÓZSEF.
(Folytatás.)

Pompeit, melyet tudvalevőleg Kr. sz. n. 79-ik évi heves kitörésével a Vezuv nyomtalanul eltemetett, s mely csaknem 2000 évig pihent háborítlanul csendes sirjában, hatalmas kövekből épített és nyolcz nagy kapuval ellátott védfal köríti a tenger felőli déli oldalát kivéve, ahol a keresztültörött falnak most már nyomai is alig vannak. Még ott áll azonban Porta della Marina nevű kapu, a mely Pompei vasút állomáshoz legközelebb fekszik s így ezen át leghamarabb lehet a vasuttól a romok közé eljutni. Vezetőm figyelmeztetett, hogy ez Minervának volt szentelve, — kinek terra-

cotta-szobrát a kapu feletti falmélyedésben megtalálták — s a „marina“ (tengeri) elnevezést onnét nyerte, hogy a pompeiek ezen keresztül jártak le a tengerhez, mely a történeti és földrajzi adatok szerint egykor a városhoz sokkal közelebb ringatta hullámain.

Szent ábitattal léptem be a régi kapun a pusztulás és enyészot szomorú városába, melyből már az élet kihalt, melyben most siri csend honol; mély csend, miut szokott lenni a temetők nyugalmáé. — Itt nincs zöldelő lomb, nincs tarka virág, csak épen annyi, mit a járó-kelők emlékül vihetnek; nincs madár, mely dalával a tájat fetvidítaná, csak kő, pusztá kő van itt, és megható üresség mindenfelé. De jobb is így, a szomorú helyre nem illenek virágpompa, madárdal, — mindez zavarná a gyászoló város hangulatát.

A kapu küszöbét átlépve, boltajtásos sikátorban találjuk magunkat, egy jobbra eső ajtón kis muzeumba jutunk, melynek egymásba nyíló három kisebbszerű helyiségében csekély számú kiállított ereklye és főleg csak ilyenek utáizatai vannak kiállítva. A ki a hatalmas nápolyi nemzeti-muzeum-

sekbe, hogy kimutassam állításaim valóságát, csak egyre utalok: a négy hét múlva megjelenendő iskolai értesítőkre. Ez fogja a legékezzelőbbben demonstrálni a mai középiskolai rendszer tartáhatatlanságát, ez fog a legkiáltóbb hangon beszélni a mai túlterheltség ellen.

Majd nézzük sorra az egyes osztályokat: hány jeles tanulót találunk azokban. Ezek mindegyikében csak egy-ketten vannak; de annál több a szerencsétlen bukottak száma, akik vagy kénytelenek lesznek abbahagyni tanulmányaikat, vagy pedig — ha bírja a szülők kasszája — egy évet veszítve, az osztályt ismételni.

A jelszó ki van adva: kérlelhetlen szigorral buktatni a tanulókat, hogy ne legyen annyi tudományvégzett (?) ember. Csakhogy ha már így is van a dolog, ezt a szigorúságot nem az alsó, hanem felsőbb, pl. az V-ik osztálynál kellene kezdeni, ha már mindenáron arra törekszünk. Miért? Megmondom.

Az ipar egyes ágai, de főleg a kereskedelem nem juthat most olyan ifjuhoz, akinek elég előtanulmánya lenne pályájához. Mert ha egy fiu már egy vagy két középiskolát végzett (ha mindjárt bukott is), nem választja többé az egyszerűbb és kevesebb műveltséget igénylő iparos-pályát, hanem vagy a kereskedést, vagy pedig azt az iparágat, amelyen „nagyobb urat mutat”. Itt aztán elkallódik, mert nem képes megfelelni a reá váró feladatoknak s legfeljebb teng-leng egész életén át pályáján és proletárrá lesz.

Megfoghatatlan az mégis, hogy az ipar és kereskedelem nem igen törődnek a középiskolában, nem látják be azt, hogy hazánk ipara és kereskedése csak akkor fog föllendülni nyerni, ha arra intelligensebb elemek kerülnek.

Nem elég erre az a pár kereskedelmi és polgári iskola, mert ilyenek csak nagyon elszórtan léteznek az or-

szágban s nem is minden iparosnak vagy szegényebb hivatalnoknak van arra pénze, hogy gyermekét idegen városban küldhesse a polgári vagy kereskedelmi iskolákba, ahol a tananyagot könnyebben megemésztetik.

Legalább az olyan városokban, ahol gimnáziumon kívül nincs más középiskola, lehetnének elnézőbbek az alsóbb osztályok növendékeivel szemben s ne rontanak el a gyermek jövőjét mindjárt az első lépcsőnél.

Szó sincs róla, vannak olyan rossz-erkölcsű és tanulni nem akaró gyermekek, akik iránt a legjobb akarat mellett sem lehet elnézéssel lenni; az ilyenek csak hadt vegyék el méltó büntetésüket s bukjának el minél előbb, hogy szüleiknek mennél kevesebb kiadást okozzanak. De bizony a bukottak jó része egy kis elnézéssel felvergődhetné a IV-ik osztályig.

Ezeket akartuk elmondani most, a vizsgák alkalmából, melyeket oly rettegve vár szüle és tanuló, de bizonyára minden humánusan gondolkodó ember, ha szíve szerint beszél, csak azt mondhatja: ez már nem a XIX-ik század végére való.*)

A békés-csanádi helyi érdekű vasút.

Közel négy évi tárgyalás és gyűlés után végre építés alá került a szarvas-mezőhegyesi vasút, melynek új s ugy látszik hogy a majdani részvénytársaság szem előtt tartásával választott neve: „Békés-csanádi helyi érdekű vasút.”

A név elég jól van választva, s legalább ezt örömlőkre szolgál konstatálni, mert a tervezettel, a kiépítés módjával és feltételeivel nem voltunk megelégedve soha.

Mi Békésvármegyében lehető olcsó s olyan vasutakat óhajtanánk, melyeknek építése és kezdése a helyi viszonyoknak és igé-

*) Oszkjuk a t. cikkirő részét a záróvizsgák szükségtelességére nézve, de a rossz tanulókkal szemben gyakorlando elnézésre nézve nem. Az igaz, hogy a mai rendszer túlterhel. a jobbok erejét is. Ezen kellene segíteni. Szerk

nyeknek leginkább megfelelhette. Ilyen vasút lett volna a közúti vasút házilag építve és külön részvénytársaság által kezdve.

Mindezen nézeteinkkel kisebbségben maradtunk, a járt út kényelmesebb, a jobbnak, megfelelőbbnek kutatása fáradságos, az új, az ismeretlen bizonytalan, felelősséggel járó.

A sárréti vasút vonalozásának, építésmódjának elhibázott volta köztudomású; a Szarvas-Orosháza-mezőhegyesi első rendű vasútról kezd kisülni, hogy közönséges drága helyi érdekű, sőt csaknem közúti-vasút, de annak olcsósága és célszerűsége nélkül.

Az 1890. évi február 24-ike óta, a midőn Békésvármegye a 400,000 frt hozzájárulást megszavazta, sok szép idő eltelt, de hát végre legalább mégis épül a vasút.

A tervezet, építés, eljárás és különösen a kisajátítás ellen igen sok a panasz, amiket azonban egyoldalulag megítélnünk nem lehet, orvosolni pedig nincs módunkban.

Az ellen azonban, hogy a közúti állomásoknak, órházaknak használtassanak fel, hogy Mezőhegyesen két állomás építtessék, egyebütt pedig, ahol arra szükség volna — egy se létesíttessék, a közérdek szempontjából tiltakoznunk kell.

A vállalkozó céget e vidék közönsége erkölcsileg és anyagilag hathatósan támogatta és támogatja. Engedély-okirat, kisajátítási jog, egy garas biztosíték nélkül munkába van véve 80 klm. vonal, 800–1000 kis- és nagybittokos rendelkezésre bocsátja vagyona, földje egy részét. birtoka szelét, közepét, ahogy jön; türi azt az ezernyi kellemetlenséget és bajt, ami az ily földeldarabolásból származik, egyelőre egy krajeár kárpótlás nélkül: a vasútért. Ahhoz a 29,000 frt kilométerenkénti költséghez az összes érdekelt-ség ad készpénzben mintegy 14,000 frtot, tehát a felét.

Ez úgy hisszük, nemcsak erkölcsi támogatás, de példátlan jóakarát, türelem; nem anyagi segélyezés, de ajándékozás.

Ám jó, a vasút érdekeiben mindez megtörtént, de tegyenek meg a közönségért viszont minden lehető azok, akik a vasút építés ügyét intézik.

A közúti területek elfoglalása, a hozzájáró utak kérdése, a kisajátítás, a mezőhegyesi és a többi állomás ügye csekély anyagi kérdés, amely, ha szép szerivel nem, — rendelettel, parancsszóval is megoldható.

ban látta a pompeii emlékeknek gazdag főgyűjteményét, arra e miniatúr-muzeum emléktárgyaival nem gyakorol valami rendkívüli hatást, de van ezek között is több olyan tárgy, mely méltó az érdeklődésre. Különösen érdekesek egyes elszerecsélt nűlt emberek alakjairól készített gipsz-öntvények, melyek a katasztrófa elől menekülő szerencsétlenek kétségbeejtő helyzetét, sőt arckifejezését is meglepően reprodukálják. E gipsz-öntvények következőkép készülnek: A hamuszap-réteg, mely a katasztrófa után az illető hullákat körülfogta, idővel megkérgeződött, majd egészen megkeményedett, és felvette az ember teljes alakját abban a helyzetben, amelyben végvonaglásakor volt. A hulla husrészeit a rothadás elemészttette, s csak a kiszáradt csontok maradtak meg a megkeményedett földhüvelyben; e csontmaradványokat óvatosan kiszedték, és a hulla üres helyét, az üreget főszzszel öntötték ki, mely öntvény hű másolata az illető hulla testalkatának. E muzeumban vannak különféle férfi-, nő-, gyermek- és állat-figurák is, melyek a legváltozatosabb helyzeteket tüntetik fel.

A kapusikátornak folytatását képezi a *Via Marina*, melyen végig haladva jobb oldalon találjuk egy emelkedettebb helyen a *Basilicat*, a hajdani törvényszéki csarnokot, Pompeinek egyik legtekintélyesebb nyilvános épületét. Ezen középület, melynek homlokzata a Forum felé néz, tulajdonképp egy hosszukás csarnokot képez, mely márvánnyal volt kövezve, s téglából készült oszlopsorokkal három részre osztva. A középső rész fedetlenül állott, a kettős oszlopsorral szegélyezett két szélső oldal ellenben be volt fedve. Itt folytak hajdan a bírósági tárgyalások egész nyilvánosan, itt szolgáltatották az igazságot a pörlekedő feleknek, kik előtt a bíró az épület hátsó részén felállított emelvényről hirdette ki a kíváncsiságtól ide vonzott körülálló nép jelenlétében a törvény ítéletét. A csarnok alatt sötét tömlőcök vannak, melyekben a kiadás alkalmával két rabnak vasbilincsekbe zárt csontvázára akadtak.

A Basilikával átellenben vannak Venusnak, a görög mythosz szerelem istennőjének szentelt diszes templom maradványai. Mint a romok mutatják, ezen elég terjedel-

mes templom, mely egy térségen áll most már fedél nélküli korinthusi oszlopcsarnokával, gazdagon volt márvány-éktiményekkel ellátva. Az oszlopos előcsarnokba felvezető lépcső előtt balra, napóra hever, az előcsarnok mögötti szentélyben pedig régi helyén áll most is a kőtalapzat, melyen a nő szépség ragyogó tükélyének, Venusnak eredeti szobra pompázott. Siettek e kincset is a nápolyi muzeumban elhelyezni; pótlásul egy gipsz-másolatot állítottak a talapzatra.

A Venus-templom közvetlen szomszédságában terül el a hosszukás *Foro Civile* (vásártér) diszes oszlopainak rommaradványaival. E mintegy 160 méter hosszú és 30 méter széles négyszögű térség nagy márványlapokkal volt kikövezve és köröskörül hatalmas oszlopokon nyugvó bolthajtásos tornáccal (porticus) körítve, — a kereskedelmi élet központjául szolgált. Mint-hogy ez volt a város egyik legdiszesebb és legélénkebb pontja, a pompeii előkelőség itt tartotta corsóját is, s e célból a diszes tornáca a keleti oldalon vasrostélylyel volt elzárva, s a kocsiközlekedésnek hozzáférhet-

Mezőhegyesen két állomás létesítésének semmi értelme nincs, sőt az közforgalmi tekintetből eltiltandó volna. Ha a kérdés Szarvason és Orosházán megoldható volt, vajjon mi akadályok lehet annak Mezőhegyesen?

Az építés alatt levő vasút az őszre remélhetőleg befejezhető lesz s még ez évben át fog adni a közforgalomnak. A földmunkák teljesen készek, sőt a homokolás és sínlerakás is megindult. Kedvezőbb talajalakulást, jobb építési viszonyokat, az időjárástól eltekintve, alkalmasabb elrendezést a szállítókra nézve csak képzelni lehet. Nincs tehát okunk kételkedni abban, hogy vármegyénk utoljára épült, de közforgalmi jelentőségre talán első helyi érdekű vasútja néhány hó múlva üzembe helyeztetik; de amily kevés az okunk az ez irányú kételkedésre, oly sok kívánságunk van a megnyitás után következőkre.

Azaz, hogy csak egy kívánságunk van: feleljen meg ez a vasút a várakozásnak, a reményeknek teljesen.

Hogy pedig ezt elérhesse, szolgálunk az intézőknek egy tanácsal: tekintsék a vasutat, különösen az ilyen helyi érdekű vasutat, olyanul, ami, t. i. tekintsék azt a közönség részére létesített közlekedési eszköznek.

E pár szóban sok rejlik, abból egyetmást már most elmondani időszerűnek véljük.

A mi rokonszenvünk az arad-csanádi vasúti részvénytársaság felé hajlik; ilyen keretben jobbnak véljük azt a rendszert, amely ott divik, mint magát a Máv-ét. Kevesebb rangosztály, kevesebb bürokratizmus több bizalom és több szolgálatkészség, hogy ne mondjuk; „kereskedelmi szellem.“ Őszintén örülnék, amidőn arról vettünk értesülést, hogy az új vasút Mezőtúrig az arad-csanádi vasút kezelésébe megy át és fáj a VIII-ik rendes közgyűlés elé terjesztett hivatalos jelentésben a Szarvas-Orosháza-mezőhegyesi helyi érdekű vasút engedélyeségi részéről támasztott számtalan és nem indokolt nehézségekről olvasnunk. Szóretők még mindig fentartani a reményt, hogy előbb vagy utóbb a nevezett vasút veszi át a kezelést, amit közönségünkre nézve feltétlenül előnyösnek kell tartanunk.

És ha már ez nem történik is meg, kettőt elengedhetlennek tartunk: a zónadijszabás alkalmazását és a jó menetrend bevezetését.

A zónadijszabás alkalmazása úgy a személy-, mint az áruforgalomnál az első fel-

tétel, amelytől az új vasút igazi sikere függ. Magasabb díjszabás alkalmazásával, a vasút célját teljes mérvben nézefünk szerint el nem érheti. Már most tesznek megjegyzéseket, hogy bizonyos helyekről ezután is kocsin szállítanak, mert például a vasúton való gabonaszállítás aránytalanul drága lesz. Azután meg ez a vasút különleges helyzetben van, ennek, mint hisszük, tetemes átmeneti szállítása leendő, ami jövedelmező, különösen ha a Máv megfelelő támogatásában, jóindulatában részesül.

A jó menetrend meg a személyszállítás szempontjából lényeges s az utazó közönségre nagy horderővel bír. Az lenne e tekintetben kívánatos, hogy Mezőtúron, Orosházán és Mezőhegyesen lehetőleg minden vonathoz legyen csatlakozás. Ezt elérni nehéz, főleg költséges, de nem lehetetlen és még akkor is érdemes lenne, ha a személyforgalom egyelőre nem is volna nagy. Vajjon kisebb vonatok bevezetésével, esetleg könnyebb mozdonyok használásával, vagy talán épen az u. n. Rowaurendszerű üzem alkalmazásával nem lenne-e az legcélszerűbben elérhető, az a szakértők dolga, feladata.

A mi óhajunk, kívánságunk az, hogy ennek a hatalmas és sokoldalú termelő képességű s aránylag már is belterjesen művelt vidéknek az igényei teljesen kielégítenek; hogy a Békés-csanádi helyi érdekű vasút igazán megfeleljen a céljának és a nevének, hozza közelebb egymáshoz e két vármegyét, e két nagy vidéket gazdaságilag, iparban, kereskedelemben. — Úgy legyen!

A közel jövőben megnyitó vasútról a nagy közönségnek és a talán már alakulóban levő részvénytársaságnak ezeket elmondani időszerűnek véljük, fentartatván magunknak a részletekre alkalmilag még visszatérni.

Ki kell irtani!

A nemzetiségi kérdés hazánkban egyre napirenden van. Magyarellenségi tüntetések-ről, idegen államok oktalan beavatkozásáról, a nem-magyar ajkú honpolgárok fanatizálásáról, egy szóval a nemzetiségi kérdés sajnós elmérgesedéséről nap-nap után kell értesülnünk. A magyar társadalom, nemes-célú egyletek és becsületes magyarok hazafias munkáját egyre döntögetik vad nemzetiségi tulzók. Előttük semmi a magyar törvény, nekik nincs szívük mélyében egyetlen nemes érzés a nagylelkű magyar nemzet iránt, a mely hazát és jogokat adott nekik. Törvényt szegnek és honárulók.

Azt a jámbor oláh és tót népet, — mert más ajkúak közt nem kell félni ettől a kérdéstől, — elérhetetlen álmoképek esetelesével, s a magyar nemzet rut befejeztetésével megnyerik ostoba eszméik vak eszközeivé.

Egyre folyik, szinte láthatatlanul az aknamunka. A tanító a zsenge gyermek kebelébe nem a magyar haza szeretetét csepegteti, a pap a szószekekről nemzetellenes eszméket hirdet, az ügyvéd s egyéb műveltebb elemek a magyar faj gyűlöletére ösztönzenek kicsit és nagyot egyaránt.

Küzd ugyan ellenük a kormányhatalom is, de kevés sikerrel. Egy pár merészebb izgatót elítélnek néha-néha, s ezzel vége az egésznek! A magyar állam ellenségei pedig egyre nőnek olyan gyorsasággal, mint eső után a gomba.

Orvosolnák a bajt, de nincs rá alkalmas eszköz, mert nem látják a baj tulajdonképeni okozóját. Szerintem nem a nép a hibás, hanem azok, kik vezetnek, kik irányt és célokat tűznek eléje. — Még a tanítók, papok, ügyvédek, egyszóval az intelligens elemek sorait kárlehetetlenül meg nem tisztítják: mindig lesz nemzetiségi kérdés. Magyarra és államivá kell tenni az egész népoktatást, a hazafiatlan tanítót és papot diplomájától kell megfosztani, azokat pedig, kik már fiatal korukban hazafiatlan érzelmekről tesznek tanubizonyosságot: ki kell csapni az iskolákból. A mostani eljárás nem vezet sikerre soha. Radikális eszközök kellene. A szellemi vezéreket kell kiirtani, s az a jóságos nép nem csinál forradalmat és hazafiatlan elpártolást. Már régen ehez az eszközhöz kellett volna nyulni. Hisz nincs más állam, amely hasonló nyugalommal nézné a belső ellenség szemérmetlen aknamunkáját.

Szarvas lakossága is tótajku még, de itt nincs ok aggodalomra, mert nem sokára magyar lesz itt minden polgár. A magyar alföld kellő közepén meg kell magyarosodnia mindenkinek. Ez be fog következni egész bizonyossággal.

Különb is jó hazafiak, becsületes, munkás emberek a szarvasiak, s elég csodálatos, hogy újabb mégis akadt egy gyászmagyarka az ő fiaik között is. András Pál ev: theologus ez a szerencsétlen ifju, ki két társával együtt Pozonyban a katonai magyar esküt megtagadta.

Ime egy elfajzott mostoha gyermeke a szigorúan hazafias irányban munkás szarvasi

lenné téve. Az oszlopok között több szobor nélküli talpazat van, melyekre a pompeiek bizonyosan je'eseik szobrait tervezték elhelyezni.

Pompei jelentékenyebb templomainak nagy része e vásártér körül sorakozik. Itt mindjárt a Foro északi végét kissé emelkedettebb helyen a Tempio di Giove (Jupiter-templom) zárja be, honnét magunk előtt látjuk elterülni a romvárost egész terjedelmében, sőt környékét is szemlélhetjük. A távolban kimagaslik a St. Angelo-hegy, a rajta levő Szt. Mihály kápolnával, melytől jobbra-balra bevézi az egész tájat az Appenninek hegylánca.

A Jupiter-templomtól kissé távolabb van a Tempio della Fortuna, négy oszlopos előcsarnokába, 13 foku szép fehér márvány lépcsőzeten jutunk. E templom főoltárát még most is elég jó állapotban lévő vaspárkányzat veszi körül. Ezen oltár fölött volt állítólag Fortuna képe is elhelyezve. Magát a templomot, az abban elhelyezett felirat szerint a nép kedvelt vezére, Marcus Tullius emelte saját költségén.

A Forum keleti végén foglal helyet a

Marcellum. Ez építmény tulajdonképen az áru-csarnok hivatásának felelt meg, minthogy azonban Augustusnak egy kis kápolnáját tartja ülében, Pantheon-nak, továbbá Augustus templomának is neveztek. Tovább menve elérünk a Curiahoz, melynek az előcsarnokba vezető mindkét kapuja csinos oszlopokkal van díszítve. A főbejárat homlokzata két oszlop közé ékelt kis templomot ábrázol, az ajtó feletti falmélyedésben Augustus szobra, az oldalt levő négy többi falmélyedésben pedig a császári család többi személyének (közte Augustus feleségének, Liviának) szobra is volt elhelyezve, e szobroknak a nápolyi múzeumban őrzött eredetijét gipszmásolatok pótolják. A bejáratnál balra, néhány falfestmény törekszik diadalmasan ellentállni az onyészatnak. Az egyik Idrát ábrázolja fiával, Teseussal felemelteti azt a hatalmas kösziklát, mely alá atyja, Egeus, egy kardot rejtett azon rendelkezéssel, hogy azt fia férfikorában onnan vegye ki és menjen vele Athénbe szerencsét próbálni. A másik kép pedig Ulisszést ábrázolja, amint Penelopének elményeit elbeszéli. Az épület belsejében 12 oltár van köröskörül sok kis szoba

sorakozik egymás mellé. Az augusztusok vallásos testülete itt tartotta összejöveteleiket, itt hódolt, itt áldozott Augustus szellemének. Az oldalt levő ajtók egy-egy tágas terembe nyílnak, melyek közül rendszerint a jobb oldaliban tartották az Augustus tiszteletére rendezett fényes lakomákat, a baloldali pedig oratorio (imaház) gyanánt szolgált, ahol oltár is volt a véres áldozatok elhelyezésére.

Ugyancsak itt a Foro Civile hosszoldalánál csatlakozik közvetlenül a Curiahoz a Tempio del Genio d' Augusto, melyet Mercur-templomnak is hívják. E templom belső falait márványlapok borítják. A szentély közepén egy domborzatokkal ékített fehér márványszobor és egyéb kiállított emléktárgy van őrizet alatt, a bejáratot egy modern vasrácszat zárja el s így annak belsejét közelebről nem lehet megtekinteni. A templom, miként az itt talált és a nápolyi múzeumban lévő emlékfeliratból kitűnt, Mamia nevű papnő által építtetett.

(Folyt. köv.)

ev. főgymnasiumnak! Vegye magára a felelősséget a család, mely ennek a szerencsétlen fiatal embernek hiányos és oktalan nevelést adott, mert a magyar haza ellenségévé tette! Elvárjuk, hogy Baltik püspök szigorúan megbünteti őt társaival együtt. Legjobb volna kizárni az iskolából, mert mit vár tőle a haza, mit vár tőle az egyház, melynek kegyelméből lett azzá, a mi ha már most hazafiatlan? Az az egyház, ahol ő hirdeté az ígét, ugyis elvesz a magyarságra. Jó lesz tehát ezen a pályán lehetetlenné tenni!

A művelt társadalom pedig éreztesse vele szintén rosszaságát, s részesítse őt tettéhez méltó elbánásban.

Raffay Ferencz.

M i u j s á g ?

— **Haviár Dani**, városunk országgy. képviselője, vasárnap, jun. 11-én d. e. 11 órakor tartotta beszámoló beszédjét a városháza udvarán óriási hallgatóság előtt. Lapunknak — épen ma technikai nehézségek által is végzettszerűen lefokozott szűk tere nem engedí, hogy a nagyszabású beszédet bár kivonatosan is közölhetnénk, azért röden csak annak konstatálására szoritkozunk, hogy képviselőnk nagyjelentőségű nyilatkozatokat tett az egyházpolitikai javaslatokról s a függetlenségi párt kezében történt szakadástól. — Végezetül **Benka Gyula** a választók nevében köszönetet mondott a nagyérdékű beszédért s arra kérte a képviselőt, mikép az orsz. függetl. párt újbóli egyesülése érdekében minden személyes befolyását használja fel.

— **Magyarosodásunkhoz.** Az ág. ev. egyház presbyteriuma f. hó 12-én tartott ülésén, **Haviár Dani** egyh. felügyelő indítványára egyhangulag elhatározta, hogy az egyház elemi iskoláiban inmentul a válasz is magyar nyelven fog előadatni. Szolgáljon ez félremagyarázhatlan válaszul azon vádaskodásokra, melyekkel utóbbi időben uton-utfélen leckéztették hivatott és nem hivatott erkölcsbírák a szarvasi elemi oktatásügy intéző köreit.

— **A szarvasi dalkar** f. hó 28-án, a Károlyi-féle kertben táncmulatsággal egybekötött dalestélyt tart. Kezdeté este 1/29 órakor; belépti díj személyjegy 50 kr, családjegy 1 frt. Ez lesz a dalkarnak nyári nagy szünideje előtt utolsó nyilvános fellépése, mint illet, ajánljuk a közönség pártoló figyelmébe.

— **Tanoncmunkakiállítás.** Nyári orsz. vásárunk két napján tanoncmunkakiállítás tartatik a közbirtokosság épületében. Felhívjuk az érdekeltek figyelmét a legifjabb iparosnemzedék haladását feltüntető kiállításra!

— **Kettős esküvő.** Id. **Gaal János**, lakatos-iparos polgártársunk házában kettős családi öröminnepséget ültek szerdán, f. hó 14. Fia, ifj. **Gaal János**, lakatos-mester ekkor vezette oltárhoz a békésszentandrás r. kath. templomban menyasszonyát, **Paraszti Katicát**; az esketési szertartás vegeztével, d. u. 5 órakor pedig az örömapa leányának, **Etelkának** esküdték örök hűséget a szarvasi r. kath. templomban **Petrócy Kálmán**, fiatal asztalosmester.

— **Csabai vásár.** Csabán a nyári orsz. vásár f. jun. hó 24-ikén fog megtartatni.

— **Allandó rovat.** **Kiss Juliánna**, 18 éves öcsödi leányt, f. hó 14-én atyja lakásán a mérgezés tünetei között halva találták. A szarvasi kir. bíróság dr. **Baky közs.** orvos jelentése folytán azonnal megindította a bűnügyi vizsgálatot.

— **Összeomlott hid.** Öcsöd községnek

a 13. számú Körös átmetszésén levő hidja szombaton felmondta a szolgálatot, a meny nyiben az azt tartó jármok széthullottak s így megszűnt a rajta való közlekedés. A kocsi-val való átmenet, már hetekkel ezelőtt életveszélyes volt, hogy daczára annak mennyire igyekeztek az előjárók azt jó karba hozatni — mutatja az eredmény. Hogy egy községnek főközlekedési vonalát szabad-e ennyire figyelmen kívül hagyni, sőt elhanyagolni? azt bírálják meg az arra hivatottak.

— **Villámütés.** **Práznovszky Ferenc** szolgabíró belicey-utcai házában udvarán a múlt. heti zivatar maradandóbb nyomot hagyott. A villám óriási dörengéssel csapott le az udvar közepén álló kutágasba, s azt vékony szilánkokra forgácsolta. A háziakban az ijedtségen kívül egyéb kár nem történt.

— **Halálozás.** Vettük a következő gyászjelentést: Özyegy **Pollák Bernátné**, szül. **Hacker Rozalia** mint neje, alólirottak nevében is fájdalomtól megtörött szívvel tudatjuk a feledhetetlen apa-, após- nagyapa-, dédapa- és rokonnak, **Pollák Bernátnak**, folyó hó 16-án reggel 6 órakor, élete 95-ik évében, hosszú szenvedés után történt gyászszos elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai f. hó 18-án d. u. 3 órakor fognak az izr. szertartás szerint örök nyugalomra tételni. **Békés-Szentandrás**, 1893. június 16-án. **Strausz Franciska**, özv. **Buksz Zsófi**, özv. **Porges Mária**, **Miskolci Róza** mint menyei. **Pollák Márton**, **Pollák Rebeka**, **Pollák Franciska**, **Pollák Katalin**, **Pollák Netti**, **Pollák Ignatz** mint gyermekei. **Veisz Mór**, **Klein Márton**, **Fináli Simon**, **Schwartz Ignatz** mint veje. 55 unoka, 58 dédunoka és azok férjei és nejei 29-en. Örök béke virrasszon hamvai felett.

— **Együtt a halálba!** Mezőtúron **Gáspár János** fiatal kereskedő tegnapelőtt délután előbb kedvesét, **Szóllósi Ágnest**, aztán önmagát szíven lőtte. Mindketten rögtön meghaltak. Ugy látszik, hogy összebeszélve mentek a halálba, azért, mert a leány szülei kik vagyonos, gazdálkodó emberek, ellenezték a fiatalok házasságát. A fiatal ember a leányt áchivatta a szomszédban lakó nagynénjéhez s midőn a háziak magukra hagyták a szobában a fiatalokat, pár pere múlva két lövés dördült el, melyeknek hangjára a háziak berohanván, a fiatalok keresztüllött mellel, haldokolva találták.

— **A fürdés áldozata.** Mint mezőtúri levelezőnk írja, **Papai Imre** ottani földművelő 10 éves fia fürdés közben a **Berettyóba** fulladt.

— **Egész selyem. mintázott Foulardokat** (mintegy 450 különböző fajban), méterenként 85 krtól 3 frt 65 krig — valamint fekete, fehér és színes selyemszöveteket 45 krtól 11 ft 65 krig szállít — sima, kockás, csikos, virágos, damaszolt minőségben (mintegy 240 féle dispositió és 2000 különböző szín- és árnyalatban) postavérés vámmmentesen **Henneberg G.** (csász. kir. udvari szállító) **selyemgyár Zürichben.** Minták postafordultával küldetnek Svájcba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

CSARNOK.

Jancsovics István, mint szótár-író.

Még friss a hant, még kopár, fű be nem nőtte a sír, mely Jancsovics Istvánt, Szarvas egykori nagy nevű ág. ev. lelkesét takarja. A köztisztelet, közszeretet kísérte ki az agg

ember koporsóját, s megsíratta rokon, testvér, jó barát.

Jancsovicsnak érdemeit eléggé méltányolták a helybeli lapok, élettörténetét ki merítően hozták hasábjaik. Egyről azonban megfeledeztek a gyászsújtotta jó ismerőzők meg a lapok cikkezői. Ez az elfelejtett pont pedig Jancsovics Istvánnak szótárírói működése.

Igaz, hogy e téren sem produkált valami sokat, de amit nyújtott, az a magyar nyelvészet szempontjából fontos, nélkülözhetetlen segédforrás. Ezenyoleszáznegyvennyolcban történt, hogy Szarvason egy ilyen című szótár jelent meg: „*Új szláv-magyar és magyar-szláv szótár, írta Jancsovics István*”.

E helyütt nem akarom a szótár hibáit gyengéit kimutatni. Biz ennek megvan a maga achillesi sarokpontja. Már maga a cím sem jó, a mennyiben *szláv*, ez gyűjtőnév a nyelvészet mai megállapodása szerint, ép úgy, mint pl. a *román* szó. Jancsovics pedig nem a szláv nyelvek szótárát, hanem főleg a szarvasi tót dialektus szókincsét ismertette meg a nyelvészvilággal.

De ismétlem, ne nézzük hibáit; nézzük művében azt a buzgalmat, azt a jóakaratot, melylyel azt megírta; nézzük azt a szolgálatot, a mit vele a magyar nyelvészetnek tett.

Jancsovics szótárának különösen műveltségtörténetileg van jelentősége.

Ismeretes ugyanis az a tény, hogy a nyelvek egymástól szavakat kölcsönöznek. (Nehogy valaki tudatos kölcsönzést értsen!) A magyar nyelv számos ilyen „tót vendéget” vett be szókészletébe, a mely „tót”-ok bizony gyakran kitudták minden jussából a törzsköcs magyart is. A magyar nyelv szláv eleméit kimutatta a magyar filológia, s Miklosich alapvető munkálataihoz sok adatot fűzött **Haldsz Ignác**, **Munkácsi Bernát**, **Ceopei László**, **Szarvas Gábor** stb.

A nevezett tudósoknak búvárlataikban egyik segédeszközük Jancsovics szótára volt. Valamennyien gyakran csak belőle tudták venni az egyedül utbaigazító adatot. — De nem csupán a magyar filológiára hasznos e szótár. Magára a szláv filológiára is termékenyítő hatású. Hogyne! mikor a magyarországi tót nyelvnek **Loos Jancsovics** szótárát kivéve, nincs is más számbavehető e nemű könyve. Legjelesebb magyar szlavistánk többször hivatkozik Jancsovics szótárára.

Hogy azonban jellemezzem is e szótárt, azt kell mondanom, hogy Jancsovics műve inkább **Tájszótár** (ezért van oly nyelvészeti becsé!) inkább az alföldi tót dialektus szókincsét tartalmazza, mintsem az irodalmi nyelvet.

Innen van aztán, hogy J. művében számos magyar szó fordul elő tót köntösben vagy, hogy magamat világosabban kifejezzem, Jancsovics művében észrevehetni, hogy bizony a tót a magyartól is sokat kölcsönzött. Mellesleg megjegyzem, hogy a magyar nyelv szókincsének hatása a magyarországi tót nyelvre teljesen még nincs kimutatva.

A szótárnak általam most vázolt becsét azonban csak a legutóbbi évtizedben fogták fel, s azóta, ami óta a magyar nyelv idegen elemeit kezdik kimutatni.

Jancsovicsot talán az idő mostohasága koserítette el, s nagy sajnálatra nem terjesztette ki figyelmét az alföldi tót dialektusok pontos s lehetőleg teljes felkutatására. tájszavainak, mondáinak, népmeséinek feljegyzésére.

Igaz, hogyha ezt megtette volna, megelőzi a hasonló magyar vállalatokat, gyűjtéseket, de legalább készen találhatta volna a magyar filologia azt, a mi je még ma sincs meg, a mi a jövő feladata. E helyütt arra célok, a mit különben a Magyar Nyelvőrben már annyiszor hangoztattak, hogy t. i. kiki a mint keze ügyébe esik, figyelje meg a köztünk élő nemzetségek szójárását, jegyezze le egyes szavait, mert azokbau esetleg sok

olyan szót lehet találni, a melyek pl. a nagy szlávok, többi németiség stb. előtt ismeretlenek, reánk nézve azonban rendkívül fontosak. Azok a népek a melyekkel együtt élünk, jobban hatnak ránk, mint azok, a melyekkel csak érintkezünk.

E szavak fontosságát, azt hiszem, senki sem vonhatja kétségbe. Csak egy példát említek s már ez is bebizonyítja e szavak igazságát. Szarvas Gábor nem rég a *pöce* (gödör általános használatu erdési szó) németiségét bizonyította. A német nyelv szótáraiban a legmegfelelőbb alakot sehol sem találta meg végre az erdélyi szászoknál meglette.

De ne szaporítsuk a szót.

Azt hiszem hogy ennyivel is eléggé megvilágosítottam, hogy Jancsovics István mint szótáríró a magyar filológia szempontjából szép missziót teljesített, s csak sajnálnunk lehet, hogy szépen megkezdett irodalmi munkálkodását e téren félbe szakította.

Melich János.

Hirdetmény.

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a csabai uton levő ujonnan felállított téglagyárunkban a téglaeladást a mai nappal megkezdjük.

Kéretnek az igen tisztelt venni szándékozók rendelményeiket Scheiner Jakob üzletében (piactér) eszközölni, a hol bővebb felvilágosítással is készséggel szolgálunk.

kiváló tisztelettel

Scheiner és társai

téglagyárosok.

A Horgony-Pain-Expeller.

Ezen rég jónak bizonyult be-dörzsölés, csusz, köszvény, hátfájdalmak és meghűlések ellen a világ minden részén el van terjedve és kitűnő hatása által

— a legjobb —

házi szer hírnevét elnyerte. A valódi Horgony-Pain-Expeller majdnem minden gyógyszerárban kapható 40 kros, 70 kros és 1 frt. 20 kr üvegekben és így a legolcsóbb

házi szer.

Felelős szerkesztő: **Varga József.**

Kiadó-tulajdonos: **Sámuel A.**

HIRDETÉSEK

Alkalmi vétel!

Bennár Józsefnek

Kunszentmártonban 40 hektoliter vörös, fehér és shiller bora kis és nagy mértékben előnyösen eladó.

A nagymélt. gr. Csáky Albinné tulajdonát képező

„Annaliget mellett”

kaszáló, a kanálsparti gyümölcsös kerttel együtt — esetleg kisebb porcellákra osztva is, — eladó. A vételre vonatkozó ajánlatok előlírothoz intézendők

Dr. Salacz Oszkár

ügyvéd.

Ház-eladás.

Varga József tanárnak búza-utcai háza szabadkézből örök áron eladó.

Értekezni lehet a tulajdonossal. — Ugyanott egy csinos **íróasztal**, egyszerűbb festet **fabútor**, valamint kilószámra **makulatur ujságpapír** eladó. 2—3

Szrnka János

kovácsnak,

Beliczay-út 1830. szám

háza

vasut mellett szabad kézből eladó.

ZACHERLIN

Vigyázat a

bevásárlásnál

Vető... Nekem nem kell kinyitott rovarpor; mert én Zacherlint ker-tem! ezt a kiváló szert méltán dicsérik, mint a legeslegjobb eszközt mindenféle rovar ellen, azért veszek én csak lepecséteit üveget Zacherlin nével.

Kapható:

- Szarvas: Nyácsik S. utóda,
- Réthy Sándor, Kmetz Mihály,
- M-Berény Pils Márton
- Mezőtur: Schreiber Izidor
- Turkeve: Friedmann Gy.
- Gyoma: Scheiber Adolf uraknál

Mint legjobbnak elismert, úgy valódiságánál mint gyógyhatásánál fogva a

TOKAJI COGNAC

Az első Tokaji Cognac gyárból mely tiszta borból készül.

Kizárólagos főraktár:

KMETZ MIHALY

fűszer, bor és csemege kereskedésében

SZARVASON

piactér. 10—6

Csak akkor valódi ha védj-eggyel van ellátva.

A legolcsóbb könyvnyomda

A „SZARVAS és VIDÉKE” KÖNYVNYOMDAJA

SZARVASON.

AJÁNLKOZIK
mindennemű és alakú
nyomtatványok elkészítésére:

FÓLYÓ IRATOK,
Könyvek,
ZÁRMÉRLEGEK,
Körlevelek,
Kereskedői
nyomtatványok.

LEVÉLPAPIROK
és
BORITÉKOK
czégnomással,
Jegyzékek,
CZIMKÉK,

Névjegyek

közönséges — — — 50 krtól
aranysegélyű — — — 1 frtől
fölfelé 100 darab.

Báli- és Esketési
MEGALVON.

Diszokmányok,

Szalag-aranyezés.

Keresztelői

és
Eljegyzési kártyák
izléses kivitelben.

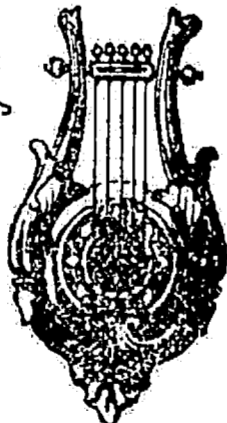
Raktáron:

ÜGYVÉDI
NYOMTATVÁNYOK,
Kötelezvények,
ADÓINTŐ
CZÉDULÁK.

Továbbá:

Mindennemű
bárcák,
Betéti és üzleti
könyvecskék,
Körözvények,
Keresztlevelek,
Halotti jelentések,
jutányos árban.

Iudományos

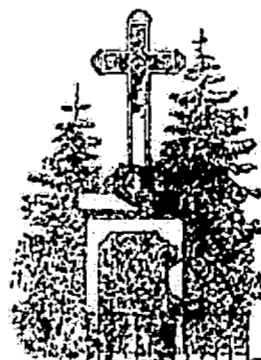
és zeneművek.

FÜZETEK.

Arjegyzékek,
Étlapok.

Gyászjelentések

Gyászsegélyű

NÉVJEGYEK.

ALAPSZABÁLYOK
Vonalozott üzleti
KÖNYVEK,
Áru- és kö-
zönséges
SZÁMLÁK

Falragaszok,
Táblázatos munkák,
Egyházi és pénz-
intézeti munkák.

Szóval minden
könyvnyomdai rton
előállítható munkára
megrendelések
pontosan és jutá-
nyosan fogantosit-
tatnak.

A „SZARVAS és VIDÉKE”

KÖNYVNYOMDAJA és HIRLAPKIADÓHIVATALA

(Beliczey-út saját ház 11 sz.)

Előfizetéseket elfogad — hirdetések, valamint nyilttéri
közleményeket a legjutányosabban számít fel.